

KIRŞEHİR'DEKİ MUHASEBE MESLEK MENSUPLARININ SORUNLARINI VE BEKLENTİLERİNİ TESPİT ETMEYE YÖNELİK NİTEL BİR ARAŞTIRMA

Makale Bilgileri

Geliş Tarihi : 13.06.2023
Kabul Tarihi : 05.09.2023
Türü : Araştırma Makalesi
DOI Numarası : 10.55322/mdbakis.1314155

Doç. Dr. H. Pınar KAYA*
Zeynep BATI**

Bibliyografik Bilgiler

Kaya, H., P. & Batı, Z. (2024). "Kırşehir'deki Muhasebe Meslek Mensuplarının Sorunlarını ve Beklentilerini Tespit Etmeye Yönelik Nitel Bir Araştırma" *Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi* (Yıl: 2024, Sayı : 71, Sayfa : 147-166) <https://doi.org/10.55322/mdbakis.1314155>

ÖZ

Muhasebe mesleği ve meslek mensupları işletmelere yönelik olarak çıkarılan yasal düzenlemelerin uygulanmasında ve devletin vergi gelirlerinin belirlenmesinde kritik role sahiptir. Muhasebe mesleğinin gelişimi ve meslek mensuplarının sorumluluklarını en iyi şekilde yerine getirebilmeleri açısından karşılaşılan sorunların tespit edilmesi ve çözülmesi büyük önem taşımaktadır. Çalışmanın amacı Kırşehir'de bağımsız olarak hizmet veren muhasebe meslek mensuplarının sorunlarını ve beklentilerini araştırmaktır. Bu amaç doğrultusunda basit tesadüfi örnekleme tekniği ile ana kütle arasından seçilen meslek mensuplarına yüz yüze görüşme yöntemi kullanılarak açık uçlu sorular yöneltilmiştir. Elde edilen veriler MAXQDA 2022 nitel analiz yazılım programı ile çözümlenmiş ve bulgulara ulaşılmıştır. Analiz sonuçlarına göre meslek mensupları; meslektaşlarının asgari ücret tarifesine uymamaktan kaynaklanan haksız rekabet sorunu ve elektronik muhasebe uygulamalarında ortaya çıkan sistemsel sorunlar olmak üzere iki temel sorun ile karşı karşıyadır. Çalışma kapsamında meslek mensuplarının sorunlarına, beklentilerini de dikkate alarak çeşitli çözüm önerileri sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Muhasebe, muhasebe mesleği, meslek mensuplarının sorunları.

JEL Sınıflandırması: M40, M41.

* Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, pkaya@ahievran.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-8736-088X>.

** Yüksek Lisans Öğrencisi, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, zeynepkaya86@hotmail.com, <https://orcid.org/0009-0004-6038-3776>.

A QUALITATIVE RESEARCH TO DETERMINE THE PROBLEMS AND EXPECTATIONS OF ACCOUNTING PROFESSIONALS IN KIRŞEHİR**ABSTRACT**

Accounting profession and members of the profession have a critical role in the implementation of legal regulations for businesses and in determining the tax revenues of the state. In terms of the development of the accounting profession and the ability of members of the profession to fulfill their responsibilities in the best way, it is of great importance to identify and solve the problems encountered. The aim of the study is to investigate the problems and expectations of professional accountants serving independently in Kırşehir. For this purpose, open-ended questions were asked to the professionals selected from among the main mass using the simple random sampling technique, using face-to-face interview method. The obtained data were analyzed with the MAXQDA 2022 qualitative analysis software program, and the findings were reached. According to the results of the analysis, members of the profession; It is faced with two main problems, namely the problem of unfair competition arising from not complying with the minimum wage tariff of its colleagues, and the systemic problems arising in electronic accounting applications. Within the scope of the study, various solution suggestions were presented, considering the problems and expectations of the members of the profession.

Keywords: Accounting, accounting profession, problems of professionals.

Jel Classification: M40, M41.

1. GİRİŞ

3568 sayılı “Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu” ile yasal statü kazanan muhasebe, değişime ve sürekli gelişime açık mesleklerden biridir. Türkiye’de muhasebe meslek mensupları Serbest Muhasebeci (SM), Serbest Muhasebeci Mali Müşavir (SMMM) ve Yeminli Mali Müşavir (YMM) olmak üzere üç farklı unvan altında faaliyet göstermektedir. 2008 yılında yapılan değişiklik ile Serbest Muhasebeci unvanı kaldırılmıştır. Günümüzde Serbest Muhasebeci unvanı ile sadece 2008 yılından önce ruhsat almış olan kişiler faaliyetlerine devam etmektedir.

İşletmelerin finansal nitelikteki işlemlerini hukuki düzenlemelere uygun şekilde muhasebe defterlerine aktaran ve işletmelere ait finansal tabloları oluşturarak finansal bilgi üretim ve paylaşım görevinin yerine getirilmesinde etkin rol oynayan muhasebe meslek mensupları işletmelerin sürekliliği, finansal piyasaların şeffaflığı ve ülke ekonomisinin gelişimi açısından büyük öneme sahiptir. Muhasebe meslek mensupları devletin vergi gelirlerinin bir teminatı olarak görülmektedir (Uzay ve Tanç, 2004: 95). Bunun sebebi, işletmeler tarafından ödenmesi gereken vergi matrahının tespit edilmesinin ve resmî kurumlara verginin kanunlara uygun bir şekilde iletilmesinin sorumluluğunu muhasebe meslek mensuplarının üstlenmesidir. Meslek mensupları tarafından sunulan muhasebe hizmetinin kamusal niteliğe sahip olması ve kamu gelirleri üzerinde etkisi olması muhasebe mesleğinin ve mesleği icra eden kişilerin toplumsal açıdan önemini açıkça ortaya koymaktadır.

Küreselleşme ve teknolojik gelişmeler meslek mensuplarının görev ve sorumluluklarını yerine getirme şekillerinde önemli değişikliklere sebep olmaktadır. Özellikle internet ve bilgi teknolojilerindeki yenilikler muhasebe meslek mensuplarının günlük rutin işlerinin büyük bir kısmını elektronik ortama taşımıştır. Son yıllarda internet ile ilgili bulut bilişim, büyük veri, blok zinciri, yapay zekâ gibi teknolojiler muhasebe mesleği açısından başlangıçta tehdit olarak algılansa da aslında söz konusu gelişmeler muhasebe meslek mensuplarının işlerini kolaylaştırma potansiyeli taşımaktadır (Moll ve Yigitbasioglu, 2019: 16). Muhasebe belgelerinin elektronik olarak düzenlenmesi ve saklanması, muhasebe kayıtlarının bilgisayar programları aracılığı ile yapılması, stok sayımlarının dronlar ile gerçekleştirilmesi, finansal tabloların elektronik olarak hazırlanması, analiz edilmesi ve denetlenmesi, beyannamelerin elektronik ortamda Gelir İdaresi Başkanlığına iletilmesi gibi uygulamalar muhasebe meslek mensuplarına birtakım kolaylıklar sağlamaktadır.

Muhasebenin sürekli gelişime ve değişime açık bir meslek olması, meslek mensupları açısından bazı avantajlar sağlıyor olsa da değişime uyum sağlamak hiç de kolay değildir. Değişim eğitim, alt yapı, siber güvenlik, maliyet artışı, rekabet gibi birtakım sorunları da beraberinde getirir. Muhasebe mesleği geçmişten günümüze uzun yıllar varlığını sürdürmeye çalışırken mesleği icra eden muhasebe meslek mensupları bu süreçte çeşitli sorunlar ile karşı karşıya kalmıştır. Bazı sorunlar yapılan düzenlemeler ile sorun olmaktan çıkarılsa da meslek mensuplarının çözüm aranan ve yeni ortaya çıkan sorunları olduğu bir gerçektir.

Çalışmanın amacı, Kırşehir’de bağımsız olarak faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarının hem kronik hale gelen hem de teknolojik gelişmelere bağlı olarak ortaya çıkan sorunlarını tespit etmek ve sorunların çözümüne yönelik çıkarımlarda bulunmaktır. Bu kapsamda yüz yüze görüşme (mülakat) yöntemi kullanılarak basit tesadüfi örnekleme ile anakütle arasından seçilen 32 muhasebe meslek mensubuna yarı yapılandırılmış toplam 10 soru yöneltilmiştir. Elde edilen veriler MAXQDA nitel analiz yazılım programı ile çözümlenmiş ve bulgulara ulaşılmıştır. Mesleki başarıya ulaşmak için mesleği icra eden kişilerin sorun olarak algıladıkları konulara çözüm odaklı yaklaşmak gerektiği düşüncesinden hareketle, yapılan bu çalışmanın muhasebe meslek mensuplarının sorunlarını çözme yetkisi ve sorumluluğu olan taraflara bakış açısı sağlaması ve katkı sunması beklenmektedir. Böylece sorunları dikkate alınan ve çözüme kavuşan meslek mensuplarına görevlerini daha etkin ve verimli şekilde yerine getirecekleri çalışma ortamının sağlanabileceği düşünülmektedir.

2. LİTERATÜR İNCELEMESİ

Literatürde Türkiye’nin farklı illerinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarının sorunlarını nitel, nicel ya da karma yöntem kullanarak araştıran çalışmalara ilişkin özet bilgiler aşağıda yer almaktadır.

İbrahimoglu vd. (2014) Gaziantep ilindeki meslek mensuplarının sorunlarını anket yöntemi ile tespit etmeye yönelik yaptıkları çalışmanın sonucunda; meslek mensuplarının en çok mükelleflerle iletişim konusunda sorunlar yaşadıkları, bunu sırasıyla meslektaşları arasında yaşanan etik dışı eylemler, muhasebe mesleğinin stres düzeyinin yüksekliği ve mesleğin maddi ve manevi beklentileri tam olarak karşılayamamasının izlediği tespit edilmiştir.

Aydemir (2015) Türkiye genelinde anket yöntemi ile muhasebe meslek mensuplarının sorunlarını ve beklentilerini araştırmıştır. Meslek mensupları genel olarak en çok iş yüklerinin fazla olmasından şikâyet etmişlerdir. Bunun yanı sıra bağımsız çalışan meslek mensupları mükelleflerin ücretlerini hiç ödememelerini veya düzensiz ödeme yapmalarını ve meslektaşlarının bir kısmının çok ucuza defter tutmalarını temel sorun olarak belirtmiştir.

Terzi (2015) Rize’de faaliyet gösteren meslek mensuplarına yapmış olduğu anket sonuçlarına göre muhasebe meslek mensuplarının en fazla ekonomik açıdan sorunlar yaşadıkları tespit edilmiştir. Muhasebe eğitimine yönelik en temel sorunun ise uygulama yetersizliği olduğu belirlenmiştir.

Deran vd. (2016) Ordu ilindeki muhasebe meslek mensuplarının sorunlarını anket yöntemi ile araştırdıkları çalışmanın sonucunda; mevzuatta yapılan değişikliklerin sıklığının ve bürokratik işlemlerin fazlalığının meslek mensuplarının iş yükünü ve sorumluluklarını artırmasını en temel mesleki sorun olarak tespit etmişlerdir. Bu soruna çözüm olarak da meslek mensuplarının büyük çoğunluğu meslek odalarından güncel gelişmeleri yansıtacak ve düzenli aralıklarla yayınlanacak bir dergi çıkarması beklentilerini ileri sürmüşlerdir.

Gündüz ve Özen (2016) Uşak’ta hizmet veren meslek mensuplarının sorunlarını anket yöntemi ile araştırmışlar ve meslek mensuplarının en çok iş yükü fazlalığından ve özel hayata vakit ayıramamaktan, alınan ücretin tahsilatının zorluğundan ve yetersizliğinden, mükelleflerin ödenecek vergiye yönelik taleplerinden ve evrakları zamanında ulaştırmamalarından, ücret tarifesinin altında defter tutan ve alanında yetersiz olan meslektaşlarından, resmi kurumlardaki bürokratik işlemlerin fazlalığından şikâyet ettiklerini tespit etmişlerdir.

Durmuş ve Sekizsu (2017) Malatya ilinde hizmet veren muhasebe meslek mensuplarının sorunlarını anket yöntemi ile araştırdıkları çalışmada; meslek mensupları mükelleflerin kendileri üzerinde yaptırım gücü olduğunu, evrakları zamanında teslim etmemelerinin işlerini aksattığını, meslektaşları ile aralarında haksız rekabet sorunu olduğunu, bazı muhasebecilerin mesleğin saygınlığını azaltıcı eylemler gerçekleştirdiğini ve ücret tarifesinin altında bir ücretle defter tutma eğilimi gösterdiğini ileri sürmüşlerdir. Yasaların sürekli değişimi, resmî kurumlardaki bürokratik işlemlerin fazla olması, ücret tahsilatında yaşanan zorluklar ve mükelleflerin vergi matrahına ilişkin talepleri meslek mensuplarını rahatsız eden hususlar arasında yer almıştır.

Gönen ve Solak (2017) İzmir’de faaliyet gösteren meslek mensuplarına anket uygulayarak e-dönüşüm sürecine ilişkin sistemsel sorunlar yaşandığını ve e-dönüşümün meslek mensuplarının hizmet maliyetlerini artırmasına rağmen mükelleflerin söz konusu ek maliyeti ödemekten kaçındıklarını tespit etmişlerdir.

Özçelik (2018) Artvin ve Rize illerinde hizmet veren meslek mensuplarının sorunlarını ve sorunların cinsiyete göre değişip değişmediğini anket yöntemi ile araştırmıştır. Çalışma sonucunda meslek mensuplarının; müşterilerle en çok ücret bedelinin zamanında ve düzenli ödenmemesine, resmî kurumlar ile bürokrasinin çok fazla olmasına, meslektaşlarla muhasebe standartlarına uyulmamasına, personel ile ise nitelikli eleman bulmaya yönelik sorunlar yaşadıkları tespit edilmiştir. Ayrıca meslek mensuplarının büyük çoğunluğu iş yüklerinin fazla olmasından şikâyetçidir. Meslek mensuplarının müşterileri ile ilgili sorunları dışındaki tüm sorunları kısmen de olsa cinsiyete göre değişiklik göstermiştir.

Elçin vd. (2018) Türkiye genelinde elektronik muhasebe uygulamalarına geçiş yapan işletmelere hizmet veren meslek mensuplarının geçiş sürecinde yaşadıkları sorunları anket yöntemi ile araştırmışlardır. Elde ettikleri bulgulara göre sorunları; iş yükü, sistemdeki eksiklikler, alt yapı ve eleman eksikliği olmak üzere üç faktör altında toplamışlardır. Meslek mensuplarının büyük çoğunluğu e-muhasebe sürecine geçişin iş yüklerini artırdığını, sistemde önemli eksikliklerin bulunduğunu, e-fatura ve e-defter sistemine geçen işletmelerde hem kalifiye eleman hem de bilişim sistemlerine yönelik alt yapı eksikliklerinin önemli sorun olduğunu ifade etmişlerdir.

Karasioğlu ve Garip (2019) Karaman'daki meslek mensuplarının e-muhasebe uygulamaları ile ilgili sorunlarını anket yöntemi ile araştırdıkları çalışmalarının sonucunda; kalifiye çalışanların ve e-uygulamalar ile ilgili verilen eğitimlerin eksikliğinin en temel sorunlar olduğu yönünde bulgulara ulaşmışlardır.

Kızıl vd. (2019) Kocaeli ilindeki meslek mensuplarına anket uygulayarak yaptıkları çalışmada meslek mensuplarının faaliyetleri kapsamında karşılaştıkları sorunların başında; sorumlulukları ile karşılaştırıldığında kazançlarının düşük olması ve meslek mensubu sayısının gerektiğinden fazla olması gelmiştir.

Arslan ve Kılıç (2020) Türkiye genelinde karma yöntem kullanarak yaptıkları araştırma ile muhasebe meslek mensupları arasında yaşanan haksız rekabet sorununa çözüm yolları aramışlardır. Araştırma kapsamında meslek mensuplarının görüşleri çerçevesinde ortaya çıkan haksız rekabetin önlenmesi için alınması gereken tedbirlerin başında; meslek mensuplarına müşteri kotası getirilmesi, ücret tahsilatının doğrudan mükelleften değil, meslek odasından veya Bakanlık aracılığıyla dolaylı şekilde yapılması ve meslek mensuplarının belirli aralıklarla tarafsız olarak gerçekleştirilecek denetime tabi tutulması gelmiştir.

Aydemir ve Arslan (2020) Mardin ilinde hizmet veren muhasebe meslek mensuplarının sorunlarını anket yöntemi ile araştırmışlar ve sonuç olarak önem sırasına göre meslek mensuplarının defter tutma dışındaki işlemlerinin iş yüklerini fazlasıyla artırmasını, nitelikli eleman temininde güçlük çekilmesini ve mükelleflerin kanuna aykırı isteklerde bulunmasını en güncel sorunlar olarak tespit etmişlerdir.

Çelik ve Şendurur (2020) Muş ve Ağrı illerinde faaliyet gösteren meslek mensuplarına anket uygulayarak, meslek mensuplarının sorunlarını araştırmışlardır. Çalışma sonucuna göre, muhasebe meslek mensupları en çok iş yükünün fazla olmasını sorun olarak belirtmiş, bunu sırasıyla muhasebe ücretlerinin verilen emek karşısında yetersizliği ve meslek mensuplarının ücret tarifesinden düşük bir bedelle hizmet veriyor olması izlemiştir.

Aratoğlu ve Kılıç (2021) Bartın, Karabük ve Zonguldak illerindeki meslek mensuplarının sorunlarını mülakat tekniği ile araştırdıkları çalışmada bağımsız meslek mensuplarının temel sorunlarının başında; mükelleflere geleneksel muhasebe işlemleri dışındaki danışmanlık hizmetlerinin ücretsiz verilmesi, asgari ücret tarifesinin altında ücret belirleyen meslek mensuplarının olması, müşteri kotasının uygulanmaması ve mükelleflerin resmî kurumlara olan ödemelerini zamanında yerine getirmemesi gelmiştir.

Ceylan ve Hacıhasanoğlu (2022) Yozgat ilinde hizmet veren muhasebe meslek mensuplarının Covid-19 sürecinde yaşadıkları sorunları mülakat tekniği ile araştırmışlar ve çalışmanın sonucunda normal şartlara göre kıyaslandığında meslek mensuplarının evrağa ulaşmada, mükellefler ve resmî kurumlar ile deği-

şen çalışma şartları sebebiyle iletişim kurmada sorunlar yaşadıklarını tespit etmişlerdir. Salgın dönemi meslek mensuplarının iş yükünü artırmış olmasına rağmen mükelleflerin bu süreçte yaşadıkları maddi sıkıntılar ücret tahsilatlarını zorlaştırmıştır.

3. METODOLOJİ

Çalışmanın bu bölümünde araştırmamızın amacına, önemine, evrenine ve örneklemine, veri toplama ve analiz yöntemine, kısıtlarına ve bulgularına yönelik açıklamalar alt başlıklar halinde yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Araştırmanın temel amacı, Kırşehir’de bağımsız olarak hizmet veren SM ve SMMM unvanına sahip muhasebe meslek mensuplarının mesleğe girişte ve mesleki sorumluluklarını yerine getirdikleri süreçte karşı karşıya kaldıkları sorunlarını tespit etmek, sorunlara yönelik beklentileri doğrultusunda çözüm önerileri sunmaktır. Araştırmanın alt amaçları şunlardır:

Muhasebe meslek mensuplarının;

- Ruhsat alma sürecinde yaşadıkları sorunları,
- Mükellefleri ile ilgili yaşadıkları sorunları,
- Meslektaşları ile ilgili yaşadıkları sorunları,
- Vergi dairesi, Sosyal Güvenlik Kurumu gibi resmî kurumlar ile ilgili yaşadıkları sorunları,
- Elektronik muhasebe uygulamalarında karşılaştıkları sorunları,
- Nitelikli ve tecrübeli çalışan bulma konusunda yaşadığı sorunları,
- Mesleki gelişim ve eğitimleri ile ilgili karşılaştıkları sorunları,
- Meslek odalarından talep ve beklentilerini,
- Yasal düzenleme yapma yetkisi olan kurumlardan beklentilerini,
- Geleceğin muhasebe meslek mensubu adaylarını mezun eden üniversitelerden beklentilerini tespit etmektir.

Yapılan araştırmanın muhasebe meslek mensuplarının sorunlarını gündeme getirmek suretiyle, tespit edilen sorunları ortadan kaldırmaya veya en azından makul seviyeye indirmeye yönelik önlemler alınmasına dikkat çekmek açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Muhasebe mesleğinin gelişimi ve meslek mensuplarının sorumluluklarını etik ilkeler ve yasal düzenlemeler doğrultusunda huzurlu bir iş ortamında sürdürmeleri, sorunlar karşısında alınacak tedbirlere bağlıdır. İşletmeler ile devlet arasında önemli bir görevi icra eden muhasebe meslek mensuplarının çalışma şartlarını olumlu etkileyecek düzenlemeler ülke ekonomisinin gelişimi ve toplumsal refah açısından da büyük önem taşımaktadır. Bu açıdan araştırma sonuçlarının muhasebe meslek mensuplarına, işletmelere, meslek odalarına, üniversitelere ve düzenleme yapma yetkisi olan kurumlara katkı sunması beklenmektedir.

3.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini Kırşehir ilinde bağımsız (serbest) olarak faaliyet gösteren SM ve SMMM ruhsatına sahip olan muhasebe meslek mensupları oluşturmaktadır. 2022 yılı sonu itibariyle TÜRMOB 2022 yılı Çalışma Raporuna göre, Kırşehir SMMMO'ya kayıtlı 4 SM ve 71 SMMM olmak üzere toplam 75 kişi araştırmanın evren büyüklüğüdür. Araştırmanın örneklem büyüklüğü ise 32 olarak belirlenmiştir. Nitel araştırmalarda örneklemin niceliğinden çok niteliği daha önemlidir. Nitel araştırmalar, büyük örneklem yerine daha küçük örneklemelerden derinlemesine elde edilen verilere odaklanır (Baltacı, 2019: 369). Elde edilen veriler doğrultusunda 32 kişiden oluşan bir örneklem büyüklüğünün araştırma konusu ile ilgili yeterli bakış açısı oluşturabileceği değerlendirilmiştir.

3.3. Araştırmanın Yöntemi

Yapılan bu nitel araştırmada veri toplama yöntemi olarak görüşme (mülakat) tekniği kullanılmıştır. Nitel araştırmalar, birçok muhasebe dergisinde yazarlar tarafından yaygın olarak tercih edilen nicel araştırmaların aksine, araştırma sorularına nicel araştırma yöntemlerinde bulunmayan şekilde etkili yanıtlar almak açısından önemli bir role sahiptir (Villiers vd. 2019: 1459). Nitel araştırmalarda görüşme, insanların genel bakış açılarını, öznel tecrübelerini, duygu ve algılarını ortaya koymada fayda sağlayan güçlü bir yöntem olarak sıklıkla kullanıldığı için tercih edilmiştir (Karataş, 2015: 64).

Araştırmanın katılımcılarının seçiminde, olasılıklı örnekleme yöntemlerinden basit tesadüfi örnekleme tercih edilmiştir. Bu yöntemin kullanılabilmesi için araştırmada ele alınan problem ile ilgili bilgilerin evrene göre homojen olması ve evrenin tamamını içeren iyi bir örneklem çerçevesinin oluşturulması gerekmektedir (Baltacı, 2018: 240). Basit tesadüfi örnekleme yönteminin araştırma için uygun olarak değerlendirilmesinin nedeni, hem araştırmanın problemine ilişkin bilgilerin homojen olması hem de araştırmanın evreni nispeten küçük olduğu için örneklem çerçevesinin kolay oluşturulabilmesidir. Araştırmacı söz konusu çerçeveden tesadüfi olarak diğer bir ifade ile rastgele seçim yaparak, araştırmanın örneklemini belirleyebilmektedir.

Araştırma kapsamında belirlenen toplam 32 muhasebe meslek mensubu ile yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşme yapabilmek için meslek mensuplarından önceden randevu alınmış, görüşmeler belirlenen gün ve saatte meslek mensuplarının çalışma ofislerinde gerçekleştirilmiştir. Meslek mensupları ile gerçekleştirilen yüz yüze görüşmeler, görüşme öncesi katılımcıların izni alınarak ses kayıt cihazı ile kaydedilmiştir. Görüşmeler esnasında katılımcılara önceden hazırlanmış ve yarı yapılandırılmış toplam 10 açık uçlu soru yöneltilmiştir. Verilerin elde edilme süreci 15.04.2023-15.05.2023 tarihleri arasında kapsamaktadır. Araştırmaya dâhil olan katılımcıların isimlerini deşifre etmemek için verilerin analizinde katılımcıların isimlerine yer verilmemiştir.

Muhasebe meslek mensuplarından elde edilen verilerin analizinde bilgisayar destekli nitel veri analiz yazılım programları arasında yer alan MAXQDA kullanılmıştır. Berlin-Almanya merkezli VERBI Software tarafından geliştirilen ve 1989 yılından itibaren kullanılabilen MAXQDA, nitel ve karma araştırma yöntemleri ile elde edilen verilerin kodlanmasında, organize edilmesinde ve analizinde tercih edilen bir yazılımdır (Marjaei vd., 2019: 2). Araştırma kapsamında MAXQDA paket programı kullanı-

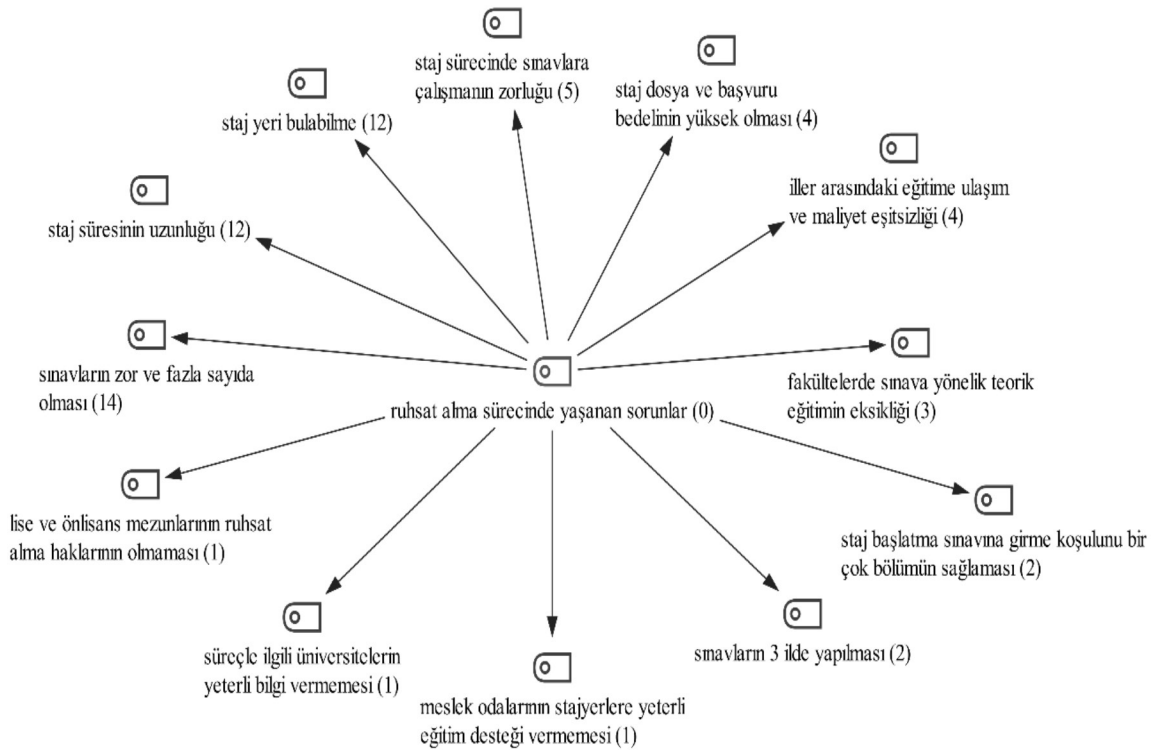
arak analiz edilen veriler sonucu ulaşılan bulgular yorumlanarak, çeşitli değerlendirme ve önerilerde bulunulmuştur.

3.4. Araştırmanın Kısıtları

Araştırmadan elde edilen bulgular Kırşehir ilinde bağımsız olarak hizmet veren muhasebe meslek mensuplarının görüşleri ile sınırlıdır. Araştırma kapsamında görüşlerine başvuru yapılan meslek mensupları SM ve SMMM ruhsatlı kişiler olup, YMM'ler farklı yetki ve sorumluluklara sahip oldukları için görüşme kapsamına dahil edilmemiştir. Bağımlı olarak faaliyet gösteren SM ve SMMM ruhsatlı meslek mensupları ise çalışma şekilleri farklı olduğundan araştırma kapsamına alınmamıştır. Muhasebe meslek mensuplarının iş yoğunluklarının fazla olması ve görüşmelerin ses kayıt cihazı ile kaydedilmesinin istenmesi katılımcı sayısı üzerinde olumsuz etki yaratmış ve örneklem büyüklüğünü sınırlandırmıştır.

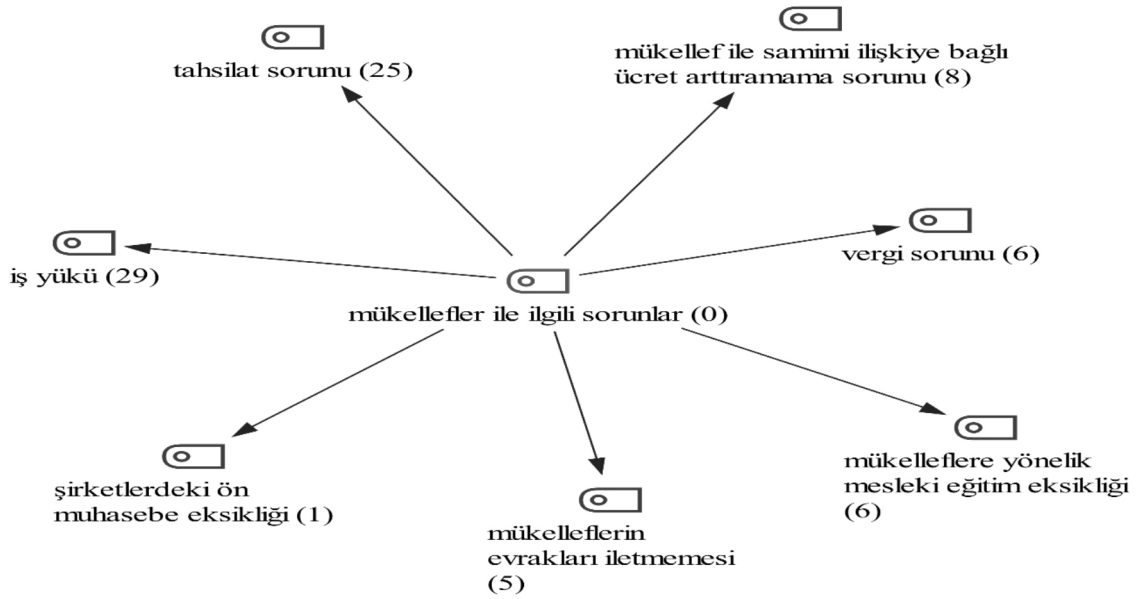
3.5. Araştırmanın Bulguları

Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın konusu olan muhasebe meslek mensuplarının sorunlarına ve beklentilerine ilişkin olarak yapılan görüşmelerde elde edilen verilerin analizi sonucu ulaşılan bulgulara yer verilmiştir. Araştırma bulgularının değerlendirilmesinde görüşmelerin gizliliğine bağlı olarak ses kayıtlarındaki sözler paylaşılmamıştır. Muhasebe meslek mensuplarının öncelikle sorunları sonrasında ise sorunların çözümüne yönelik beklentileri MAXQDA programında analiz edilerek aşağıda program çıktısı olan şablonlar halinde sunulmuştur.

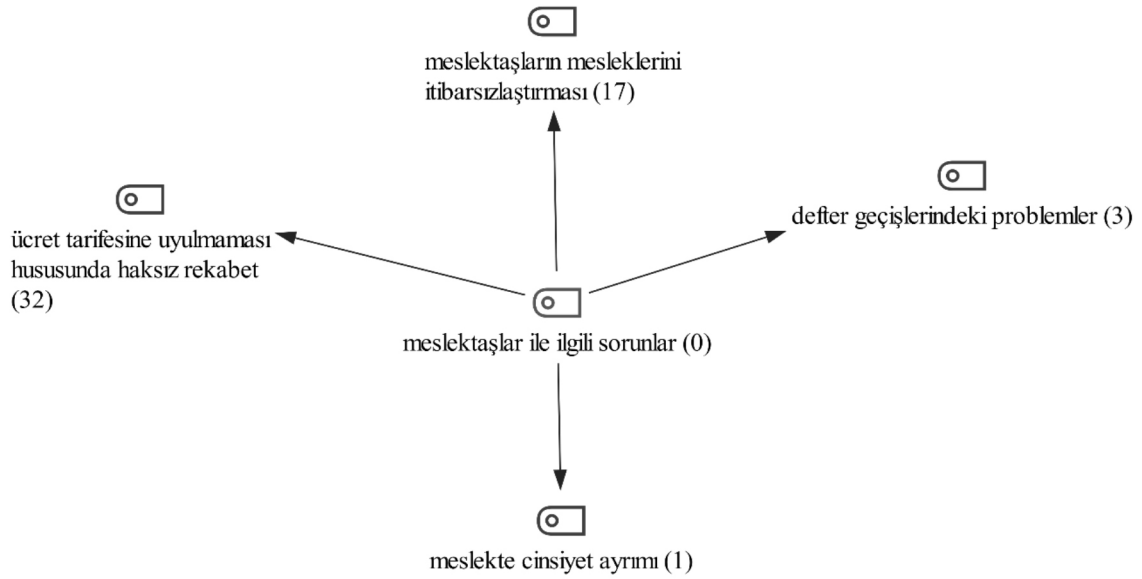
Şekil 1. Meslek Mensuplarının Ruhsat Alma Sürecine İlişkin Sorunları

Ruhsat alma sürecinde yaşanan sorunların analizinde araştırmaya katılan muhasebe meslek mensuplarının deneyimledikleri birden fazla sorun olduğu tespit edilmiştir. Meslek mensupları staja giriş sınavının ve staj sonrası yapılan sınavların zor ve fazla sayıda olmasını temel sorun olarak ileri sürmüştür. Bunun yanı sıra staja giriş sınavını başarı ile geçen adayların staj yeri bulmakta güçlük yaşamaları ve staj süresinin üç yıl gibi uzun bir zaman olması meslek mensuplarının ruhsat alma sürecine yönelik olarak belirttikleri sorunlar arasında yer almaktadır. Meslek mensupları staj yapmak için başvurulan ofislerde stajyerlerin hem teorik hem de uygulamalı bilgi eksikliklerinden dolayı yük olarak görüldüklerini, buna bağlı olarak işi öğrenene kadar işverenlerin maaş ve sigorta primi maliyetlerini karşılamak istememe gibi tutumları sebebiyle staj yapabilecek yer bulmakta zorlandıklarını dile getirmişlerdir. Ayrıca staj için gereken üç yıllık sürenin çok uzun ve bu sürecin sonunda yapılan sınavlara staj süreci içinde yoğun işlere rağmen çalışmanın çok zor olduğunu vurgulamışlardır.

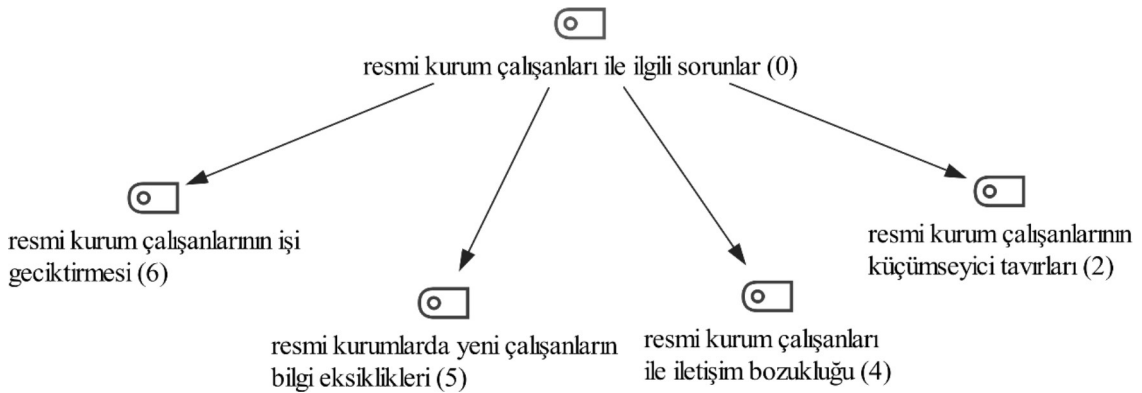
Şekil 2. Meslek Mensuplarının Mükelleflerine İlişkin Sorunları

Meslek mensuplarının mükellefleriyle yaşamış oldukları sorunların başında iş yüklerinin fazla olması ve vermiş oldukları hizmetin karşılığını almakta zorlanmaları gelmektedir. Muhasebe meslek mensupları emeklerinin karşılığı olan ücretlerin enflasyonla entegre bir şekilde “mükellef ile samimi ilişkiye” bağlı olarak artmamasına rağmen ücretlerin tahsilatında büyük sorunlar yaşadıkları konusundan rahatsızdır. Yoğun iş yüküne katlanmalarının karşılığını tam olarak alamamak meslek mensuplarının mükelleflere yönelik en büyük ve çözümü henüz bulunamamış sorun kaynağıdır. Mükelleflere yönelik mesleki eğitimin eksik olduğunu savunan meslek mensupları, mükelleflerin e-devlet sistemi üzerinde yapmaları gereken e-fatura, e-bildirim vb. birçok işlemi yapamadıklarını, bu tür işlemleri de kendileri yapmak zorunda kaldıklarını, evraklara ulaşmada sorunlar yaşadıklarını ve bu durumun da yoğun mesaiye ve iş yüküne sebep olduğunu ifade etmişlerdir. Diğer taraftan mükelleflerin yüksek vergilerden şikâyetçi olup, bu durumun sorumlusu olarak da meslek mensuplarını gördükleri yapılan görüşmeler sonucu tespit edilen bir diğer sorundur.

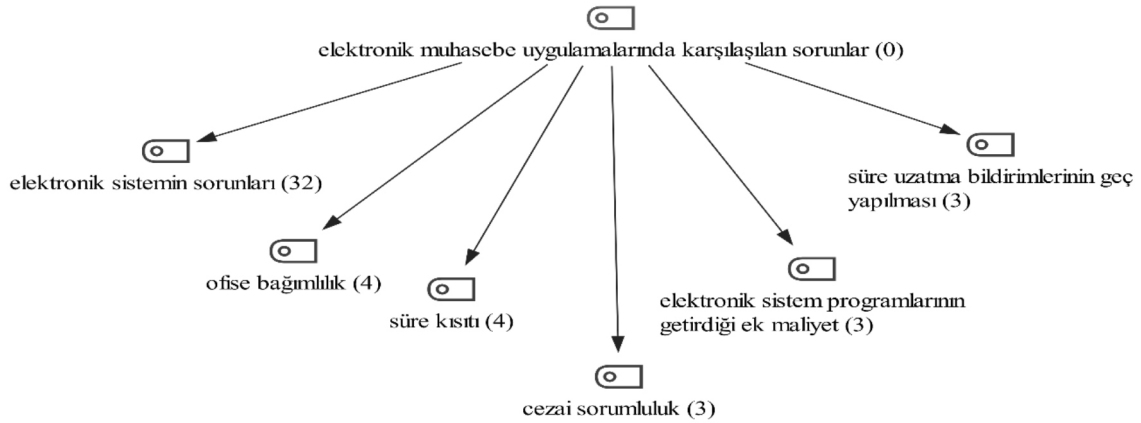
Şekil 3. Meslek Mensuplarının Meslektaşlarına İlişkin Sorunları

Meslek mensuplarının meslektaşlarıyla yaşadıkları sorunlar değerlendirildiğinde, en büyük sorunun meslek mensuplarının her yıl düzenlenen asgari ücret tarifesine uymadıkları, daha fazla mükellef ile çalışabilmek için tarifenin altında ücret talep etmeleri sonucu “haksız rekabet” ortamının oluştuğu hususundaki görüşleri olduğu tespit edilmiştir. Görüşme yapılan meslek mensuplarının tamamının bu sorunu ifade etmesi dikkat çekicidir. Bunun yanı sıra meslek mensuplarının çoğunluğu bazı meslektaşlarının uygunsuz davranışlar göstermesi sonucu muhasebe mesleğinin itibarsız hale geldiğini ileri sürmüştür. Üç meslek mensubu mükelleflerin tercihine bağlı olarak yapılan defter geçişlerinde önceki meslek mensuplarının bu geçişi zorlaştırmalarını sorun olarak ileri sürmüştür. Sadece bir meslek mensubu ise meslekte cinsiyet ayrımı yapıldığını ifade etmiştir.

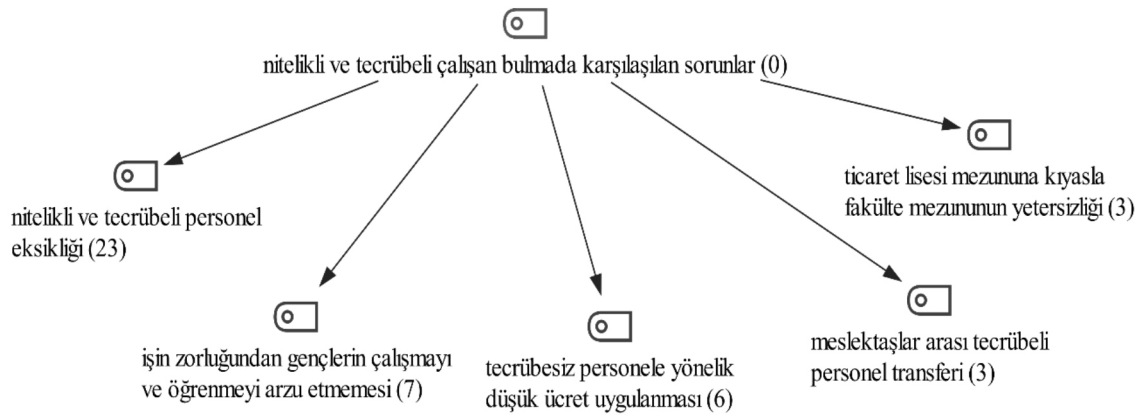
Şekil 4. Meslek Mensuplarının Resmi Kurum Çalışanlarına İlişkin Sorunları

Elektronik muhasebe sisteminin kullanılmasına geçiş ile beyanname, dilekçe vb. birçok işlem elektronik sistem üzerinden yapılabildiği için son yıllarda meslek mensuplarının resmî kurumlardaki işleri büyük ölçüde azalmıştır. Buna bağlı olarak yapılan analiz sonuçları, meslek mensuplarının büyük çoğunluğunun resmi kurum çalışanlarına yönelik bir sorun yaşamıyor olduğunu göstermiştir. Düşük oranda tespit edilen sorunlar ise sırasıyla; resmi kurum çalışanlarının işi geciktirmesi, göreve yeni başlayan çalışanların eski personele kıyasla bilgi eksiklikleri, resmi kurum çalışanları ile etkin iletişim sağlayamama ve çalışanların meslek mensuplarına yönelik küçümseyici tavırlarıdır.

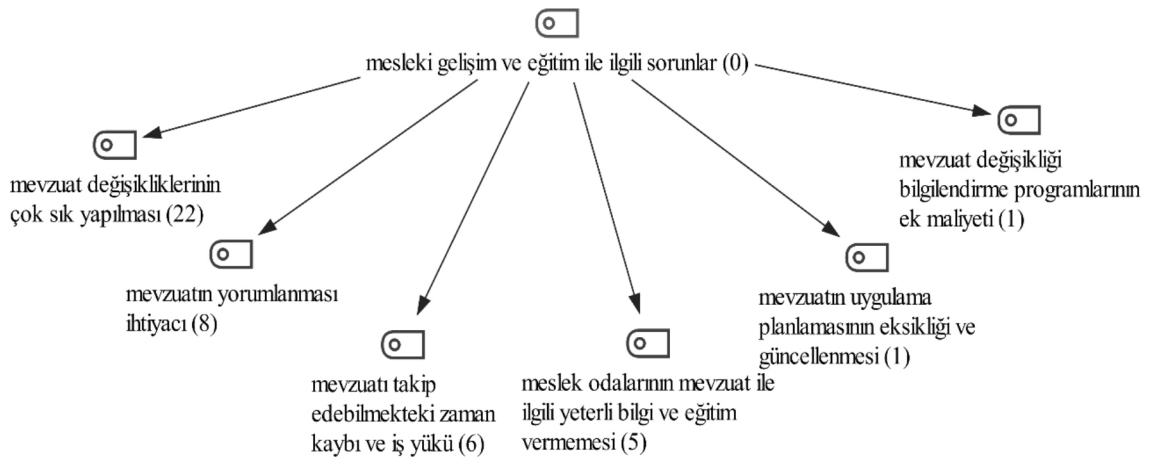
Şekil 5. Meslek Mensuplarının Elektronik Muhasebe Uygulamalarına İlişkin Sorunları

Araştırmaya katılan meslek mensuplarının tamamı, elektronik muhasebe uygulamalarında sistemsel sorunlarla karşılaştıklarını ifade etmişlerdir. Kısıtlı sürede sisteme yüklenmesi gereken evrakların zamanında iletilmemesi durumunda yüksek cezai sorumluluğu olan muhasebe işlemlerinin, elektronik sistemler üzerinden yapılması meslek mensuplarına kolaylık sağlaması amacıyla kurgulanmıştır. Fakat işlemlerin yapıldığı esnada sistemin kilitlemesi, çalışmaması, beyannameleri yüklememesi vb. sorunlar ofiste çalışma süresini uzatmış, meslek mensuplarında yorgunluk ve bıkkınlık hissiyatının oluşmasına zemin hazırlamıştır. Çözümü, iyi yazılım firmalarıyla çalışmakta bulan meslek mensupları da programların getirdiği ek maliyetin ve her yıl güncelleme ücretlerinin bütçelerini zorladıklarını ifade etmişlerdir.

Şekil 6. Meslek Mensuplarının Nitelikli ve Tecrübeli Çalışan Bulmaya İlişkin Sorunları

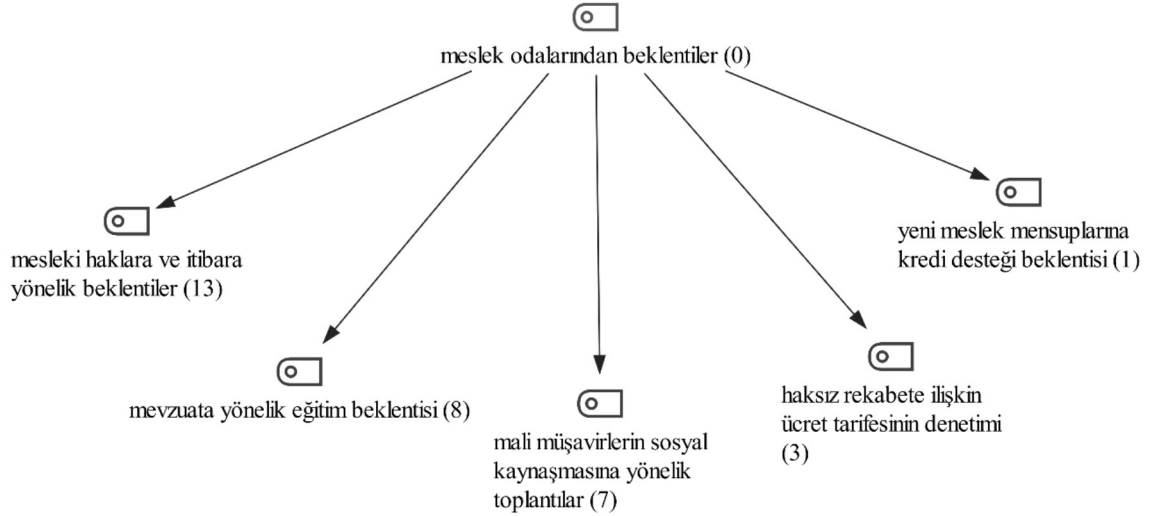
Kırşehir’de muhasebe bürolarında istihdam etmek için arzu edilen nitelikli ve tecrübeli eleman bulabilmenin büyük bir sorun olduğu meslek mensupları ile yapılan görüşmeler sonucu tespit edilmiştir. Bunun sebepleri ise; muhasebe işinin zorluğundan dolayı gençlerin bu mesleği öğrenmeyi ve çalışmayı arzu etmemesi, işin öğrenilme sürecinde çalışanların tecrübe kazanana kadar düşük ücret ile çalıştırılmak istenmesi, meslek mensuplarının arasında tecrübeli çalışanların transfer edilmesi ve ticaret lisesi mezunlarının, fakültelerden mezun olanlara kıyasla işi kavrama yeteneklerinin daha yüksek olması öngörülmüştür.

Şekil 7. Meslek Mensuplarının Mesleki Gelişime ve Eğitime İlişkin Sorunları

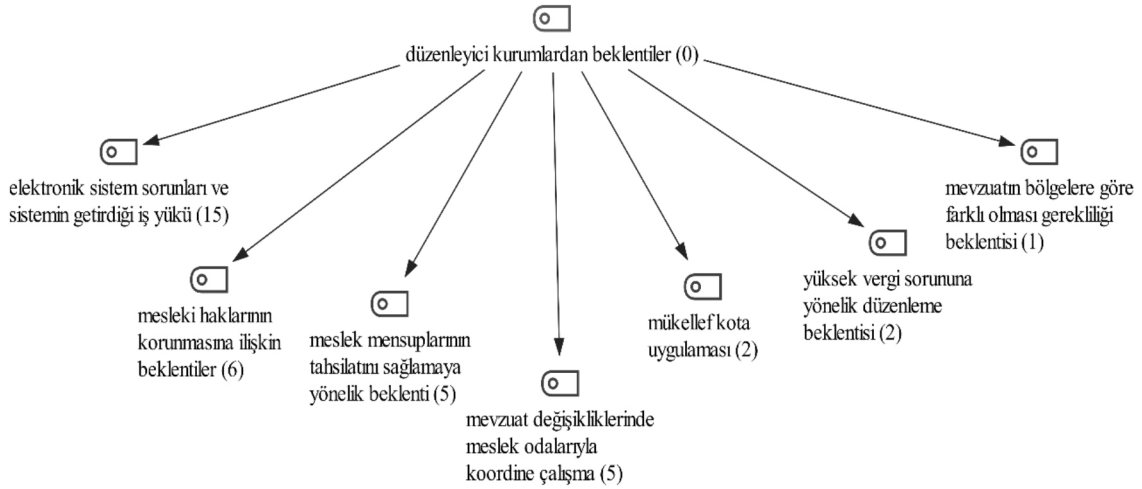
Meslek mensuplarının mesleki gelişim ve eğitimleriyle ilgili yaşadığı en temel sorun mevzuatın çok sık değişmesi olmuştur. Mevzuat değişikliklerini bildiren programların varlığı meslek mensuplarına kolaylık sağlamakta olsa da bunların getirmiş olduğu ek maliyetler sorunu çözmeye yetmemektedir.

Ayrıca sürekli değişen mevzuatın kolay anlaşılabilir olmaması sebebiyle yorumlanmasının gerekmesi ve mevzuatı sürekli takip etmenin zaman kaybına ve fazla iş yüküne sebep olması da az sayıda meslek mensubu tarafından mesleki eğitim ve gelişime ilişkin sorun olarak ileri sürülmüştür.

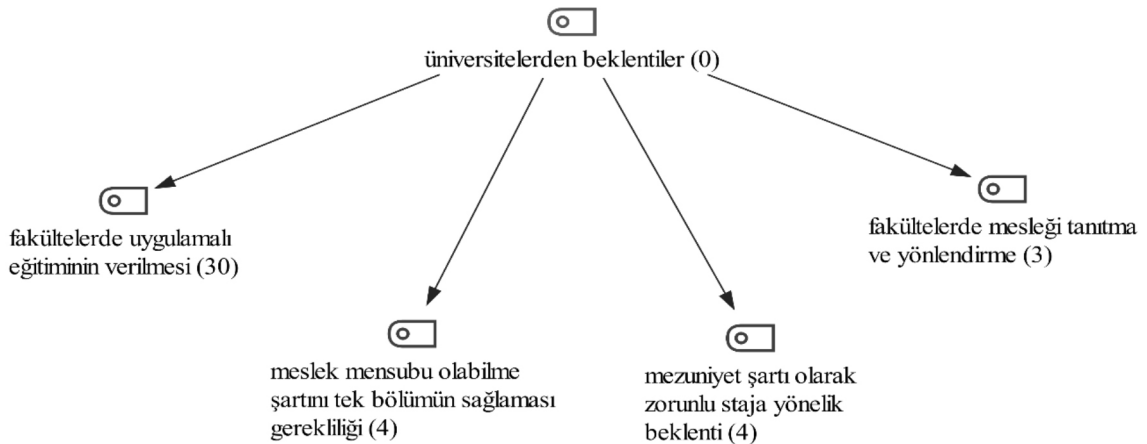
Şekil 8. Meslek Mensuplarının Meslek Odalarından Beklentileri

Analiz sonuçları, muhasebe meslek mensuplarının TÜRMÖB'dan ve bağlı meslek odalarından en çok mesleki haklara ve itibara yönelik beklentilerinin olduğunu göstermiştir. Meslek mensupları birçok meslek grubuna verilen yeşil pasaport gibi hakların verilmesi gibi kendilerine bazı ayrıcalıklar tanınması ve mesleki itibarlarının korunması hususlarında beklenti içindedirler. Ayrıca sürekli değişen mevzuata ve bu mevzuatın yorumlanmasına ilişkin eğitim talepleri olduğu tespit edilmiştir. Bunların yanı sıra meslek mensupları arasındaki sosyal ilişkilerin oluşturulmasına ve geliştirilmesine yönelik toplantı düzenlenmesine, haksız rekabete ilişkin ücret tarifesi denetimi yapılmasına ve yeni ruhsat alanlara kredi desteği verilmesine yönelik beklentileri olduğu ortaya çıkmıştır.

Şekil 9. Meslek Mensuplarının Düzenleme Yapma Yetkisi Olan Kurumlardan Beklentileri

Meslek mensuplarının yasal düzenleme yetkisi olan kurumlardan beklentileri son yıllarda özellikle elektronik sistemden kaynaklanan sorunlara yönelik olmuştur. Elektronik sistem meslek mensuplarına birçok açıdan kolaylık sağlamış olsa da yazılımının iyi olmaması ve aynı anda birçok ilde sisteme yükleme yapılması durumunda sistemin bu yoğunluğu kaldıramamasına bağlı ilerleme kaydetmemesi büyük sorun haline gelmiştir. Ayrıca mükelleflerin elektronik sistemi kullanamaması ve kendi yapmaları gereken işleri meslek mensuplarından talep etmeleri meslek mensuplarının iş yükünü artırmıştır. Bu konuda yapılacak bir düzenlemenin meslek mensuplarına büyük zaman avantajı ve kolaylık sağlayabileceği ileri sürülmüştür. Meslek mensuplarının haklarını koruyucu ve tahsilatlarını kolaylaştırıcı düzenlemelerin yapılması ve mevzuata ilişkin değişikliklerin meslek odalarıyla koordineli bir şekilde çalışılarak yapılması gerektiği de meslek mensuplarının beklentileri arasında yer almıştır.

Şekil 10. Meslek Mensuplarının Üniversitelerden Beklentileri

Meslek mensuplarının büyük çoğunluğu fakülterde uygulamalı eğitimin eksikliğine işaret etmiş ve üniversitelerde teorik eğitime ek olarak bilgisayarda muhasebe programları üzerinden öğrencilere muhasebe öğretilmesi gerektiğine yönelik görüş bildirmiştir. Buna paralel olarak öğrencilerin mezun olabilmesi için staj yapma sürelerinin uzatılarak, uygulamayı daha iyi öğrenmeleri beklenmektedir. Ayrıca özellikle iktisadi ve idari bilimler fakültesinin birçok bölümünden mezun olan öğrencilerin meslek mensubu olabilmemesinin, her bölümde yeterli seviyede muhasebe eğitimi verilmediği gerekçesine dayanarak önüne geçilmesi gerektiği ileri sürülmüş ve tek bir bölümden mezun olanların muhasebe meslek mensubu olmanın şartını sağlaması vurgulanmıştır. Bir başka beklenti de fakülterde muhasebe mesleğinin öğrencilere tanıtılması ve öğrencilerin mesleğe yönlendirilmesi gerektiği hususudur.

4. SONUÇ

Vergi mükellefleri ile devlet arasında önemli bir göreve sahip olan muhasebe meslek mensupları bu görev ve sorumluluklarını yerine getirirken çeşitli sorunlar ile karşı karşıya kalmaktadırlar. Yapılan bu çalışma kapsamında Kırşehir’de bağımsız olarak hizmet vermekte olan muhasebe meslek mensuplarının; ruhsat alma sürecinde, mükellefleri, meslektaşları ve resmi kurum çalışanları ile ilgili konularda, elektronik muhasebe uygulamalarında, nitelikli çalışan bulmada ve mesleki gelişimlerinde karşılaştıkları sorunları tespit etmektedir. Aynı zamanda bu sorunlara yönelik meslek mensuplarının meslek odalarından, yasal düzenleme yapma yetkisi olan kurumlardan ve geleceğin muhasebe meslek mensubu adaylarını yetiştiren üniversitelerden beklentilerinin neler olduğunu ortaya koymaktır. Meslek mensuplarının görüşleri doğrultusunda sorunların çözümüne yönelik olarak bu çalışma kapsamında ileri sürülen önerilerin bir bütün olarak muhasebe mesleğinin geleceğine ve ülke ekonomisinin gelişimine katkı sağlaması beklenmektedir.

Çalışma sonuçlarına göre Kırşehir’deki muhasebe meslek mensuplarının en temel sorunları önem sırası ile elektronik muhasebe uygulamaları esnasında karşılaşılan sistemsel aksaklıklar, asgari ücret tarifesine uyulmaması sebebiyle oluşan haksız rekabet ortamı, aşırı iş yükü, muhasebe ücretlerinin tahsilatında yaşanan güçlükler, nitelikli ve tecrübeli personel eksikliği, mevzuat değişikliklerinin çok sık yapılması ve etik dışı davranış sergileyen meslek mensuplarının mesleği itibarsızlaştırmasıdır.

Çalışma sonuçları, konu ile ilgili literatürde yer alan diğer çalışmalardan elde edilen sonuçlar ile kıyaslandığında; elektronik muhasebe uygulamalarına ilişkin sistemsel sorunların Gönen ve Solak (2017) ve Elçin vd. (2018) tarafından da tespit edildiği görülmektedir. Elektronik muhasebe uygulamalarına yönelik sorunlar, uygulamaya geçiş ile birlikte ortaya çıktığı için nispeten az sayıda çalışma tarafından ortaya konulmuştur. Asgari ücret tarifesine uyulmaması sebebiyle oluşan haksız rekabet ortamı, aşırı iş yükü ve muhasebe ücretlerinin tahsilatında yaşanan güçlükler Türkiye’de farklı zamanlarda ve farklı örneklerle gerçekleştirilen çalışmalarda meslek mensuplarının karşılaştıkları temel sorunların başında gelmektedir. Bu çalışma sonuçlarının da aynı sorunlara işaret etmesi, söz konusu sorunlara henüz çözüm bulunamadığını göstermektedir. Bunun aksine literatürde Deran vd. (2016), Gündüz ve Özen (2016), Durmuş ve Sekizsu (2017), Özçelik (2018) tarafından gerçekleştirilen çalışmalarda da belirtilen resmî kurumlardaki bürokratik işlemlerin fazlalığının meslek mensuplarının iş yükünü artırması sorunu, bu çalışmada elde edilen bulgulara göre artık temel sorun olmaktan çıkmıştır. Bunun sebebi ise elektronik muhasebe sisteminin kullanılmasına geçiş ile beyanname, dilekçe vb. birçok işlemin elektronik sistem üzerinden yapılabilmesidir.

Meslek mensuplarının meslek odalarından kendilerine bazı mesleki hak ve ayrıcalıklar tanınmasına (yeşil pasaport gibi), mesleki itibarlarının korunmasına, çok sık değişen mevzuat ve değişen mevzuatın yorumlanması ile ilgili eğitimler düzenlenmesine, meslek mensupları arasındaki sosyal ilişkilerin geliştirilmesi için toplantılar organize edilmesine, haksız rekabeti önlemek için ücret tarifesi denetimi yapılmasına ve yeni ruhsat alan meslek mensuplarına kredi desteği verilmesine yönelik beklentileri ortaya çıkmıştır.

Meslek mensuplarının yasal düzenleme yapma yetkisi bulunan kurumlardan beklentileri; elektronik muhasebe uygulamalarındaki sistemsal alt yapı sorunlarının giderilmesi, mesleki haklarını koruyucu ve tahsilatlarını kolaylaştırıcı düzenlemelerin yapılması ve mevzuata ilişkin değişikliklerin meslek odalarıyla koordineli bir şekilde çalışılarak yapılmasıdır. Meslek mensuplarının üniversitelere yönelik talep ve beklentileri arasında ise fakültelerde meslek adaylarına uygulamalı muhasebe eğitimi verilmesi, yeterli sayıda ve düzeyde muhasebe dersi bulunan sadece bir bölümün meslek mensubu adayı yetiştirmesi, öğrencilerin daha uzun süreli staj yaparak mezun olma şartını sağlaması, muhasebe mesleğinin öğrencilere tanıtılması ve öğrencilerin mesleğe yönlendirilmesi yer almaktadır.

Kırşehir'deki muhasebe meslek mensuplarının sorunları ve sorunlara yönelik beklentileri değerlendirildiğinde; öncelikle yasal düzenlemeler çerçevesinde elektronik muhasebe sistemine geçiş ile birlikte birçok muhasebe işleminin online yapılabilmesinin meslek mensuplarının resmi kurum çalışanları ile ilgili sorunlarını önemli ölçüde azalttığı ifade edilebilir. Aslında e-muhasebe uygulamalarının meslek mensuplarının iş yüklerini de aynı derecede azaltması beklendiği halde özellikle sistemin işleyişinde ortaya çıkan aksaklıklar sebebiyle işlemlerin hızlı ve kolay yapılamaması meslek mensuplarının en çok şikâyet ettikleri sorunlar arasında yer almaktadır. Bunun yanı sıra mükelleflerin kendi yapmaları gereken e-fatura, e-bildirim vb. birçok işlemi yapmayı bilmemeleri meslek mensuplarının iş yükünü artırmaktadır. Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından e-muhasebe sisteminin etkinliğini artırıcı tedbirlerin alınması sistemsal sorunların çözümü açısından son derece önemlidir. Ayrıca meslek odaları tarafından mükelleflerin muhasebe işlemleri ile ilgili sorumluluklarına yönelik eğitimler verilerek, meslek mensuplarının iş yükleri azaltılabilir.

Bir diğer önemli husus, asgari ücret tarifesine uymayarak daha düşük ücretle mükelleflerine muhasebe hizmeti sunan meslek mensuplarının olmasıdır. Daha fazla mükellefe sahip olmak için yapılan bu tür etik dışı eylemlerin önlenmesi için meslek odaları tarafından denetimlerin gerçekleştirilmesi ve haksız rekabet eden meslek mensuplarına yönelik cezai yaptırımlar uygulanması caydırıcı olabilir. Bu yönde atılacak uygun adımlar mesleğin itibarını ve saygınlığını da korumuş olacaktır. İlave olarak muhasebe hizmetlerinin kalitesine de olumlu katkı sağlayacaktır.

Meslek mensuplarının ücret tahsilatı, geçmişten günümüze literatürde yer alan birçok çalışmada ısrarla vurgulanmasına rağmen henüz çözüm bulunamamış olan bir sorundur. Meslek mensupları yoğun iş yüklerine ve birçok mesleki sorunlarına rağmen mükelleflerine muhasebe hizmeti sağlamaya devam ediyorsa, elbette bu emeklerinin karşılığını kolay, zamanında ve tam olarak alma hakkına sahip olmalıydılar. Mükelleflerinden ücret tahsilatı yapmakta güçlük çektiklerini her fırsatta dile getiren meslek mensuplarına söz konusu muhasebe ücretlerini mükellefler tarafından doğrudan değil de devlet güvencesi ile dolaylı olarak aktaracak bir düzenleme yapılırsa hem tahsilat sorunu hem de haksız rekabet sorunu önenebilir.

Meslek mensupları Kırşehir'deki muhasebe bürolarında istihdam etmek için nitelikli ve tecrübeli eleman bulma konusunda da büyük sorunlar yaşamaktadır. Bu sorunun üniversitelerde verilen muhasebe eğitiminin teorik ağırlıkta olmasının büyük etkisi vardır. Fiziki imkân eksikleri bazı fakültelerin muhasebe dersi olan bölümlerinde muhasebe uygulamalarının bilgisayar programları üzerinde öğrencilere birebir şekilde öğretilmesine engel olmaktadır. Sadece teorik eğitim alarak mezun olan öğrenciler ise meslek mensuplarının nitelikli eleman tanımlamasına uymamaktadır. Bu sebeple üniversitelere daha fazla bütçe ayrılarak fiziki imkanlar uygun hale getirilebileceği gibi, meslek mensubu adaylarını yetiştiren belirli bölümlere son yılda sağlık bilimlerinde olduğu gibi muhasebe bürolarında zorunlu staj uygulaması getirilerek öğrencilerin tecrübe kazanmaları sağlanabilir.

Son olarak meslek mensuplarının geçmişten günümüze ileri sürdükleri mevzuat değişikliklerinin çok sık yapılması sorununu çözmek için mevzuata ilişkin değişikliklerin meslek odalarıyla koordineli bir şekilde çok sık olmamak şartı ile yapılması gerektiği ve yapılan mevzuat değişiklikleri ile ilgili meslek odaları tarafından meslek mensuplarına yönelik bilgilendirme toplantılarının yapılması faydalı olacaktır. Düzenleme yapma yetkisi olan kurumların meslek mensuplarının görüşlerini almadan mevzuat oluşturma çabası, mevzuat değişikliklerinin sık yapılma gerekçesi olarak değerlendirilmektedir.

Her meslekte olduğu gibi muhasebe mesleğinde de mesleği icra eden kişiler birtakım sorunlar ile karşı karşıya kalabilmektedir. Önemli olan bu sorunların tespiti, sorunlara yönelik meslek mensuplarının beklentilerin belirlenmesi, beklentiler doğrultusunda söz konusu sorunlara yönelik çözüm önerilerinin geliştirilmesi ve son olarak bu çözüm önerilerinin dikkate alınarak uygun somut adımların atılmasıdır. Yapılan bu çalışmada meslek mensuplarının sorunlarının çözümüne yönelik öneriler sunulmuştur. Düzenleme yapma yetkisi olan tarafların bu önerileri de dikkate alarak, sorunları ortadan kaldırmak için tedbirler alması beklenmektedir.

KAYNAKÇA

- Aratoğlu Üstüntaş, T. & Kılıç, M. (2021). Muhasebe meslek mensuplarının yaşadığı sorunlar ve çözüm önerileri: Zonguldak-Bartın-Karabük örneği. *International Journal of Applied Economic and Finance Studies*, 6(2), 40-62.
- Arslan, Ü. & Kılıç, M. (2020). Muhasebe mesleğinde haksız rekabetin boyutu: Türkiye’de muhasebe meslek mensuplarına yönelik bir araştırma. *Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 15(1), 205-218.
- Aydemir, O. (2015). Muhasebe meslek mensuplarının karşılaştıkları sorunlar ve beklentiler. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (67), 71-84.
- Aydemir, İ. & Arslan, R. (2020). Muhasebe meslek mensuplarının sorunları ve çözüm önerileri Mardin ili uygulaması. *Dicle Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 10(19), 104-133.
- Baltacı, A. (2018). Nitel araştırmalarda örnekleme yöntemleri ve örnek hacmi sorunsalı üzerine kavramsal bir inceleme. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 7(1), 231-274.
- Baltacı, A. (2019). Nitel araştırma süreci: nitel bir araştırma nasıl yapılır? *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 368-388.
- Ceylan, R. & Hacıhasanoğlu, T. (2022). Covid-19 döneminde muhasebe meslek mensuplarının problemleri üzerine Yozgat ilinde nitel bir araştırma. *Journal of Economics and Administrative Sciences*, 23(3), 774-789.
- Çelik, Y. & Şendurur, U. (2020). Muhasebe meslek mensuplarının karşılaştığı sorunlar ve beklentileri: Muş ve Ağrı illeri örneği. *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi*, 13(1), 25-50.
- Deran, A., Erduru, İ. & Keleş, D. (2016). Muhasebe meslek mensuplarının mesleki sorunları ve meslek odalarından beklentilerinin demografik özellikler ve faaliyet gösterilen ekonomik çevre açısından değerlendirilmesi: Ordu örneği. *Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 16(32), 84-109.
- Durmuş, A. F. & Sekizsu, H. (2017). Muhasebe meslek mensuplarının mesleki değerlendirmeleri ve sorunlarının analizi: Malatya ili örneği. *International Journal of Academic Value Studies*, 3(16), 429-438.
- Elçin, R., Gerekan, B. & Usta, M. (2018). E-fatura, e-defter ve e-arşiv uygulamalarına geçiş sürecinde yaşanan sorunlar: Serbest muhasebeci mali müşavirler üzerine bir araştırma. *Mali Çözüm Dergisi*, (146), 13-42.
- Gönen, S. & Solak, B. (2017). Maliye Bakanlığı e-dönüşüm sürecinin muhasebe meslek mensupları açısından değerlendirilmesine ilişkin bir alan araştırması. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (76), 63-80.
- Gündüz, M. & Özen, E. (2016). Muhasebe meslek mensuplarının sorunları ve mesleki memnuniyetlerinin analizi: Uşak ili örneği. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (70), 67-90.
- İbrahimöğlu, N., Kara, E. & Karaca, C. (2014). Muhasebe meslek mensuplarının yönetsel sorunları algılamaları üzerine bir araştırma. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(3), 589-605.
- Karasioğlu, F. & Garip, O. (2019). E-muhasebe uygulamaları kapsamında güncel sorunlar ve çözüm önerileri: Karaman’da bir araştırma. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 22(2), 433-446.
- Karataş, Z. (2015). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. *Manevi Temelli Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 62-80.
- Kızıl, C., Aslan, T., & Kızay, Ö. (2019). Muhasebe meslek mensuplarının sorunları ve ilgili çözüm önerileri: Kocaeli örneği. *Muhasebe ve Maliye Dergisi*, 2(1), 23-37.
- Marjaei, S., Yazdi, F. A., & Chandrashekara, M. (2019). MAXQDA and its application to LIS research. *Library Philosophy and Practice*, 1-9.
- Moll, J. & Yigitbasiođlu, O. (2019). The role of internet-related technologies in shaping the work of accountants: New directions for accounting research. *The British Accounting Review*, 51(6), 1-20.

Özçelik Katkat, M. (2018). Serbest muhasebeci mali müşavirlerin sorunları ve bu sorunların cinsiyet boyutu: Artvin ve Rize örnekleri. *Karadeniz Araştırmaları* 15(58), 99-125.

Terzi, A. (2015). Muhasebe meslek mensuplarının meslekleri ile ilgili beklentilerine, sorunlarına ve algılarına yönelik bir araştırma: Rize örneği. *Ardahan Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, (2), 193-212.

TÜRMOB-Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği (Mart 2022). 2022 Çalışma Raporu. <https://turmob.org.tr/FaaliyetRaporlari/fb774e8f-2848-48bb-988b-70ee0745a744/2022-faaliyet-raporu>

Uzay, Ş., & Tanç Güngör, Ş. (2004). Muhasebecilerin sorunları ve beklentileri: Kayseri ve Nevşehir illeri uygulaması. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (22), 94-114.

Villiers, C., Dumay, J. & Maroun, W. (2019). Qualitative accounting research: dispelling myths and developing a new research agenda. *Accounting & Finance*, (59), 1459-1487.